Waterschap Brabantse Delta

1 juli 2026

Kadernota 2027-2031

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
1.1 Opzet 3
1.2 Proces 3
1.3 P&C-cyclus 3
1.4 Leeswijzer 4
2 Ontwikkelingen 5
2.1 Inleiding 5
2.2 We werken aan het koersvast uitvoeren van ambities 5
2.3 In een continue veranderende en onzekere context 5
2.4 Met toenemende verplichtingen en verantwoordelijkheden 6
2.5 Keuzes: we stellen bij waar nodig 6
2.6 Tot slot 7
3 Financiële paragraaf 8
3.1 Inleiding 8
3.2 Ontwikkeling netto lasten 8
3.3 Autonome lastenontwikkeling 8
3.4 Keuzes 10
3.5 Investeringen en ontwikkeling kapitaallasten 11
3.6 Duurzaam financieel beleid 12
4 Risicoparagraaf 14
4.1 Inleiding 14
4.2 Geopolitieke situatie en financiële onzekerheid 14
4.3 Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) 14
4.4 Weerbaarheid 15
4.5 Langdurige lastenstijging voor waterschappen 15
Bijlage I – Opbrengst beeldvorming 17
Bijlage II – Update DESTEP 19

1 Inleiding

1.1 Opzet

Voor u ligt de Kadernota 2027–2031 van Waterschap Brabantse Delta. In deze nota staan de belangrijkste inhoudelijke en financiële uitgangspunten voor de begroting 2027 en de meerjarenraming tot en met 2031. De Kadernota is, in lijn met de afspraken met het algemeen bestuur, beknopt gehouden en richt zich op de belangrijkste ontwikkelingen die bepalend zijn voor de koers. Ook worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2026 toegelicht. Een volledig overzicht van de programma's en financiën volgt in de begroting 2027 en de meerjarenraming, die na deze Kadernota aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

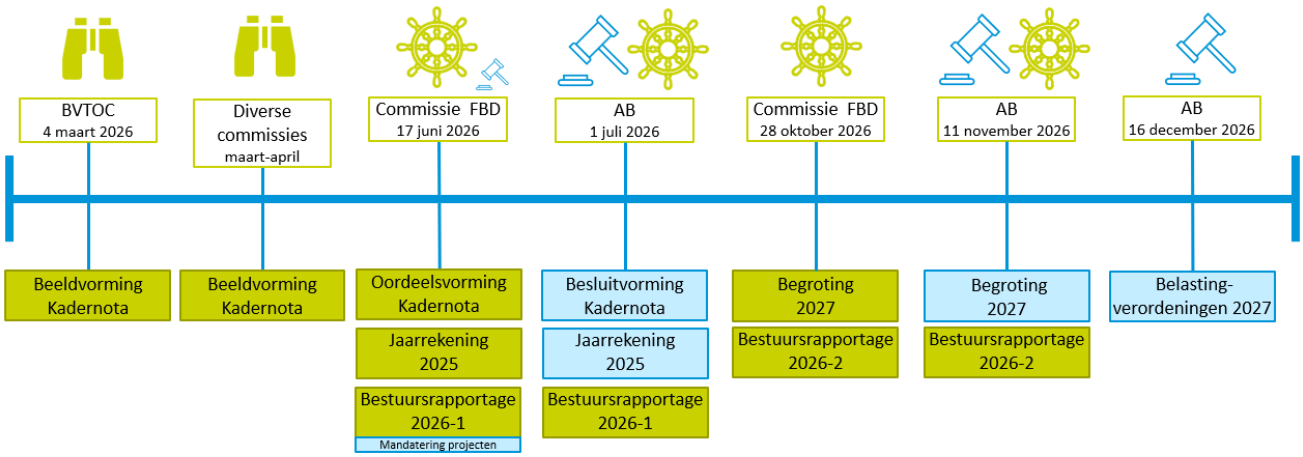
1.2 Proces

Het algemeen bestuur is actief betrokken bij de totstandkoming van deze Kadernota. Tijdens de beeldvormende vergadering op 4 maart zijn de uitgangspunten toegelicht en is het bestuur geïnformeerd over de belangrijkste strategische opgaven en ontwikkelingen. In diezelfde bijeenkomst is input opgehaald en verkend welke hoofdlijnen richtinggevend zijn voor de Kadernota. Deze hoofdlijnen zijn vervolgens in de commissievergaderingen besproken en aangescherpt. Dit heeft geleid tot de Kadernota zoals deze nu voorligt.

1.3 P&C-cyclus

De Kadernota is onderdeel van de planning en control (P&C) cyclus van het waterschap en wordt jaarlijks door het dagelijks bestuur aangeboden aan het algemeen bestuur conform de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Waterschap Brabantse Delta[1]. De in deze nota gepresenteerde (beleidsmatige) keuzes en financiële mutaties geven richting voor het opstellen van de begroting 2027 en de meerjarenraming.

De P&C-cyclus 2026 van Waterschap Brabantse Delta ziet er als volgt uit:

[1] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR738420/1

De belangrijke documenten in de P&C-cyclus van het waterschap zijn:

Document	Doel
Kadernota	➢ Beschrijft op hoofdlijnen het beleid en de financiële kaders voor de komende jaren. ➢ Daarmee vormt het de basis voor meerjarenraming. ➢ Wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.
Begroting incl. meerjarenraming	➢ Op basis van de in de Kadernota afgesproken doelen worden in de begroting per programma de doelen, geplande activiteiten en financiën voor het komende jaar concreet gemaakt, inclusief wat dit betekent voor de belastingtarieven. ➢ Wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.
Burap (2x per jaar)	➢ Monitorings- en bijsturingsinstrument voor het uitvoeringsjaar. ➢ Informeert het bestuur op beknopte en overzichtelijke wijze over de inhoudelijke en financiële voortgang van programma's en projectuitgaven in het lopende jaar. ➢ Wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur en ter informatie aangeboden aan het algemeen bestuur.
Jaarstukken	➢ Jaarverantwoording over het gevoerde (financiële) beleid en beheer. ➢ Laat zien in hoeverre voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd en of de financiële middelen rechtmatig en doelmatig zijn besteed ➢ Wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.

1.4 Leeswijzer

De Kadernota gaat achtereenvolgens in op de voor het waterschap belangrijkste ontwikkelingen, de financiële mutaties en geïdentificeerde risico's. In bijlage 1 is, volgens de gedane toezegging in de commissievergadering Financiën, Bedrijfsvoering en Digitalisering van 15 april 2026, een overzicht opgenomen van de inbreng van de leden van het algemeen bestuur in de beeldvormende commissievergaderingen. In bijlage 2 is een overzicht van (maatschappelijke) ontwikkelingen opgenomen die relevant zijn voor het waterschap volgens de DESTEP-methode[2].

[2] De DESTEP-methode is een analysemodel dat wordt gebruikt om de externe omgeving van een organisatie te onderzoeken. DESTEP staat voor Demografisch, Economisch, Sociaal-cultureel, Technologisch, Ecologisch en Politiek.

2 Ontwikkelingen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven die van invloed zijn op het werk en de doelen van het waterschap. De financiële gevolgen hiervan zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

Al vorig jaar is aangegeven dat het waterschap te maken heeft met stijgende prijzen en grote, samenhangende opgaven die leiden tot hogere uitgaven. Deze ontwikkelingen zijn nog steeds actueel en komen daarom opnieuw terug in dit hoofdstuk en in de risicoparagraaf.

Daarnaast is vorig jaar aandacht besteed aan weerbaarheid en crisisbeheersing. In deze Kadernota worden vervolgstappen benoemd.

2.2 We werken aan het koersvast uitvoeren van ambities

De Kadernota 2027 staat in het teken van bestuurlijke continuïteit en het koersvast werken aan een toekomstbestendig en veerkrachtig watersysteem dat beter kan omgaan met droogte, wateroverlast en veranderende omstandigheden. Door onze inzet op het gebied van klimaatadaptatie, natuur inclusieve oplossingen en innovaties in het waterbeheer wordt het systeem stap voor stap robuuster en beter bestand tegen extremen. Als onderdeel van onze koers hebben we aandacht voor de basis op orde, en worden we bovendien steeds meer digitaal georiënteerd. We zetten in op slimme en innovatie oplossingen en dienstverlening.

In 2027 vinden verkiezingen plaats voor het algemeen bestuur en werken we toe naar een nieuw Waterbeheerprogramma dat in 2028 van kracht wordt. In deze context is de Kadernota primair gericht op het borgen en kunnen uitvoeren van lopende taken, doelrealisatie en het opvangen van onontkoombare ontwikkelingen. We stellen geen fundamenteel nieuwe beleidskeuzes of koerswijzigingen voor. Maar we sluiten onze ogen niet voor de wereld om ons heen. Ontwikkelingen in de externe omgeving vragen op een aantal terreinen om gerichte keuzes, die noodzakelijk zijn om de continuïteit, veiligheid en betrouwbaarheid van de uitvoering van de taken te waarborgen.

2.3 In een continue veranderende en onzekere context

Waterveiligheid, waterkwaliteit en voldoende water vormen de kern van ons werk. Tegelijkertijd laten ontwikkelingen zien dat deze taken steeds meer samenhangen met bredere maatschappelijke vraagstukken en toenemende onzekerheden.

Geopolitieke spanningen, economische ontwikkelingen, verstoringen in (digitale) infrastructuur meer disruptieve of boven normatieve gebeurtenissen kunnen gevolgen hebben voor het functioneren van het watersysteem en de organisatie. Bijvoorbeeld door afhankelijkheid van elektriciteit voor gemalen en zuiveringen, of van internationale aanvoerketens voor materialen. Ook nemen digitale risico's toe, wat vraagt om blijvende aandacht voor veiligheid en continuïteit.

Daarnaast worden de gevolgen van klimaatverandering steeds concreter. Het waterschap krijgt vaker te maken met droogte, wateroverlast en zoetwatertekorten. De vraag hoe we ons (gebied) hierop voorbereiden wordt steeds urgenter. Recente ontwikkelingen laten zien dat de effecten zich nu al voordoen: eind april braken op meerdere plekken in Nederland bosbranden uit. Een paar dagen later zette hevige regenval Rijen onder water en ook in Bergen op Zoom zorgden de buien voor wateroverlast.

Tegelijkertijd blijft in Nederland de druk op onze vaak kwetsbare ruimte verder toenemen. Denk alleen al aan de woningbouwambities van het kabinet, die ook gemeenten in ons gebied moeten inpassen. Maar ook de plannen om Moerdijk te positioneren als één van de vijf energie intensieve

clusters van nationaal belang. Bij deze vraagstukken speelt de omgang met, de ruimte voor en de kwaliteit van water en natuur een grote rol.

Ten aanzien van de waterkwaliteit zien we dat doelen nog niet worden bereikt en dat aanvullende opgaven en taken voor waterschappen zich aandienen. Het is slecht gesteld met de biodiversiteit[3] in ons land en de aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen zoals PFAS en drugsafval in het oppervlaktewater vormen een risico voor ecologie, volksgezondheid en mogelijkheden voor watergebruik. Dit probleem stopt niet bij de grens. Samenhangende en grensoverschrijdende samenwerking met partners is nodig om verdere achteruitgang te stoppen en herstel mogelijk te maken.

2.4 Met toenemende verplichtingen en verantwoordelijkheden

De geschetste ontwikkelingen werken direct door in de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap. Nieuwe en aangescherpte wet- en regelgeving stellen hogere eisen aan de uitvoering en organisatie.

Zo leiden onder meer de Cyberbeveiligingswet en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten[4] ertoe dat waterschappen nadrukkelijker worden gezien als beheerders van vitale infrastructuur. Dit vraagt om structurele aandacht voor digitale veiligheid, risicobeheersing en crisisbeheersing, en om het kunnen borgen van de continuïteit van primaire processen. Ook ontwikkelingen zoals de Nederlandse Digitaliseringstrategie vragen om verdere professionalisering van informatiemanagement en digitaal werken, met oog voor betrouwbaarheid en transparantie.

Daarnaast neemt de inhoudelijke druk toe. Europese richtlijnen, zoals de Kaderrichtlijn Water en de herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater, stellen strengere eisen aan waterkwaliteit en zuivering. Dit brengt extra inspanningen met zich mee, zowel in investeringen als in samenwerking met andere overheden.

Ook de inzet op ‘Water en Bodem Sturend’ versterkt de rol van het waterschap in ruimtelijke ontwikkelingen. Het waterschap wordt steeds vaker betrokken als partner aan de voorkant van gebiedsprocessen.

Deze ontwikkelingen maken dat de verantwoordelijkheden toenemen, terwijl ook flexibiliteit en weerbaarheid nodig zijn om in te kunnen spelen op veranderingen en onzekerheden.

2.5 Keuzes: we stellen bij waar nodig

De geschetste ontwikkelingen en veranderende verplichtingen vragen in deze Kadernota op onderdelen om nadere keuzes, die aansluiten bij de lijn om koersvast te blijven en middelen beschikbaar te stellen waar dit nodig is.

Ten eerste vragen nieuwe en aangescherpte wettelijke verplichtingen om tijdige voorbereiding en eerste stappen. Extra inzet is nodig op onder meer weerbaarheid van kritieke infrastructuur, cyberbeveiliging en digitalisering. Dit is van belang voor het kunnen borgen van continuïteit, veiligheid en rechtmatigheid, ook al zijn nog niet alle effecten en kosten volledig in beeld.

Voor de waterkwaliteit geldt dat wordt toegewerkt naar een KRW-maatregelenpakket voor de periode 2028-2033, passend binnen de financiële kaders. Voor het bereiken van onze doelen is samenwerking met andere partners, waaronder Vlaanderen, van belang. Eventuele aanvullende

[3] Statusrapport Nederlandse Biodiversiteit 2025 - Naturalis Biodiversity Center.pdf
[4] Beide wetten zijn op 15 april 2026 aangenomen door de Tweede Kamer en liggen nu bij de Eerste Kamer. Beoogde inwerkingtreding is het tweede kwartaal van 2026.

ambities kunnen een plek krijgen in het volgende Waterbeheerprogramma. Via regelingen zetten we in 2027 en 2028 in op verdere versterking van biodiversiteit in het landelijk gebied. Met het actieplan Biodiversiteit zetten we ook stappen op onze eigen assets.

In de waterketen ligt de nadruk op het inzichtelijk en concreet maken van de gevolgen van Europese regelgeving. Duidelijk is dat rioolwaterzuiveringen de komende jaren gefaseerd moeten worden vernieuwd. Het tempo waarin dit kan, is afhankelijk van factoren zoals beschikbare capaciteit, middelen en samenwerking met partners. De vernieuwing biedt ook kansen om de waterketen verder te verduurzamen. Door in te zetten op innovatie, circulariteit, hergebruik van grondstoffen en energie ontwikkelen we stap voor stap een moderne en duurzame waterketen die beter aansluit op de uitdagingen van morgen.

Ten tweede neemt de complexiteit van de opgaven toe, terwijl de uitvoeringsruimte onder druk staat. Daarom is blijvende inzet nodig op vakmanschap en op digitale en data-gedreven werkwijzen, als voorwaarde om het werk goed en toekomstbestendig te kunnen blijven uitvoeren. We vinden het belangrijk dat medewerkers mee kunnen komen en kennis opdoen over bijvoorbeeld het verantwoord gebruik van AI en andere digitale oplossingen.

Ten derde vraagt de haalbaarheid van ambities om blijvende aandacht. Op onderdelen is meer nodig om doelen te realiseren, terwijl tegelijkertijd moet worden afgewogen of de organisatie het ook aan kan.

2.6 Tot slot

Met deze Kadernota wordt de ontwikkeling van de lastendruk op korte termijn beheersbaar gehouden, ondanks de omvang en samenhang van de opgaven. Tegelijkertijd is duidelijk dat de opgaven waarvoor het waterschap staat structureel van aard zijn en op langere termijn tot hogere uitgaven zullen leiden. Het onlangs verschenen rapport van Andersson Elffers Felix (AEF)[5], dat ook in de risicoparagraaf is betrokken, onderstreept dit beeld.

Om opgaven goed te positioneren werken we toe naar een meer gerichte invulling van de opgave weerbaarheid, zodat we beter kunnen omgaan met onverwachte en ingrijpende situaties. Innovatie en digitalisering bewegen verder naar het reguliere werk, met blijvende aandacht voor ontwikkeling en scholing van medewerkers. Ook voor klimaat en duurzaamheid werken we verder aan borging in de organisatie. Klimaatadaptatie en -mitigatie zijn inmiddels grotendeels geïntegreerd in de waterprogramma's. Voor duurzaamheid gaat het om het verder verankeren van thema's zoals circulariteit, biodiversiteit en duurzaam opdrachtgeverschap in de dagelijkse praktijk.

[5] https://unievanwaterschappen.nl/wp-content/uploads/Rapport-financiele-positie-waterschappen-2025-2050-TG_.pdf

3 Financiële paragraaf

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste financiële gevolgen van ontwikkelingen en beleidskeuzes gepresenteerd. Met de presentatie van de belangrijkste financiële gevolgen en het inzicht in de lastenontwikkeling wordt met deze Kadernota de basis gelegd – zowel inhoudelijk als financieel – voor de begroting 2027 en bijbehorende meerjarenraming. Dan volgen ook de gedetailleerde doorrekeningen naar belastingcategorieën en -tarieven.

3.2 Ontwikkeling netto lasten

In onderstaande tabel is de totale ontwikkeling van de netto lasten weergegeven ten opzichte van de vastgestelde meerjarenraming 2026-2031 en begroting 2026:

Ontwikkeling netto lasten	2027	2028	2029	2030
Autonome lastenontwikkeling	-200	1.600	1.800	2.100
Keuzes programma's	2.200	2.300	1.500	1.300
Ontwikkeling kapitaallasten	-2.000	-2.000	-1.500	-1.400
TOTAAL	**0**	**+1.900**	**+1.800**	**+2.000**

Tabel: lastenontwikkeling Kadernota 2027-2031 t.o.v. MJR 2026-2030, bedragen x € 1.000,- (+ = hogere lasten, - = lagere lasten)

In de paragrafen hieronder worden dit totaalbeeld uitgesplitst toegelicht.

3.3 Autonome lastenontwikkeling

Onder autonome lastenontwikkeling wordt in deze Kadernota de ontwikkeling van de inflatie en rente verstaan, en ook de loonkostenstijging als gevolg van afspraken tussen werkgever en werknemersorganisaties. Hierbij moet worden opgemerkt dat de huidige geopolitieke situatie aanzienlijke onzekerheid met zich meebrengt, ook op de korte termijn (zie risicoparagraaf). Als op basis van nieuwe inzichten wijzigingen zich voordoen, worden deze verwerkt in de begroting 2027 en bijbehorende meerjarenraming. Daarnaast zijn enkele specifieke exogene ontwikkelingen met een financiële impact meegenomen op het gebied van de overige dekkingsmiddelen, elektriciteit en laboratoriumonderzoek.

Autonome lastenontwikkeling	2027	2028	2029	2030
Inflatie en loonkostenontwikkeling	1.800	2.100	2.100	1.900
Overige dekkingsmiddelen	-1.000	-900	-1.000	-500
Elektriciteit	-500			
Laboratoriumonderzoek	-500	400	600	700
TOTAAL	**-200**	**+1.600**	**+1.800**	**+2.100**

Tabel: autonome lastenontwikkeling Kadernota 2027-2031 t.o.v. MJR 2026-2030, bedragen x € 1.000,- (+ = hogere lasten, - = lagere lasten)

- Inflatie

Voor deze Kadernota is de verwachte inflatie ingeschat op 3% voor 2027, 2,25% voor 2028 en 2% vanaf 2029. Omdat de schatting hoger is dan die van de meerjarenraming 2026-2030, zijn hiervoor in deze Kadernota extra lasten opgenomen. De verwachte inflatie is gebaseerd op de consumenten-prijsindex (CPI), die de prijsontwikkeling van goederen en diensten weergeeft die door consumenten worden aangeschaft. Het waterschap baseert de ramingen zoveel mogelijk op bestaande afspraken, zoals contracten met derden en begrotingen van verbonden partijen. Ook wordt er rekening

gehouden met specifieke marktontwikkelingen (grond-, weg- en waterbouw-index) en andere relevante prijsontwikkelingen, zoals die van de energie. Bij het inschatten van de inflatie is gebruik gemaakt van de inflatieverwachtingen van diverse financiële instellingen en van het Centraal Planbureau. Daarnaast wordt rekening gehouden met het beleid van de Europese Centrale Bank.

- Rente

Voor deze Kadernota wordt de rente voor nieuw af te sluiten langlopende leningen ingeschat op 3,25% voor 2027 en 3,5% voor de jaren vanaf 2028. De schatting is hoger dan die van de meerjarenraming 2026-2030. Het effect van de hogere rentetarieven is meegenomen bij de bepaling van de verwachte kapitaallasten. Voor de inschatting van de toekomstige rentestanden maakt het waterschap gebruik van de renteverwachtingen van de Nederlandse Waterschapsbank, Thésor en andere financiële instellingen. De rentestanden zijn sterk afhankelijk van de economische omstandigheden en het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB).

- Loonkostenontwikkeling

Voor 2027 en 2028 wordt uitgegaan van een loonkostenstijging van 3,75%, voor 2029 van 3,5% en voor 2030 en 2031 3,25%. De huidige cao loopt af op 31 december 2026. Hoewel de afspraken voor de cao 2027 en verder nog niet bekend zijn, sluiten we voor de raming aan bij de trend uit eerdere cao-rondes: een indexering die in de regel de verwachte inflatie volgt, aangevuld met een beperkte ruimte voor koopkrachtverbetering. Daarom wordt gerekend met de inflatieverwachting en een aanvullende 0,5% (2027, 2028) en 1% (vanaf 2029) voor koopkrachtverbetering. Daarnaast wordt 0,25% stijging per jaar voorzien voor het saldo van periodieke salarisverhogingen en lagere loonkosten als gevolg van personeelswisselingen. Er worden geen premieverhogingen verwacht.

- Overige dekkingsmiddelen en gerelateerde posten

Separate lozers: Er is sprake van een bijstelling van opbrengsten als gevolg van recent getekende of binnenkort te tekenen overeenkomsten op basis van de integrale kostprijs. Hierbij moet opgemerkt worden dat de cijfers zijn gebaseerd op de situatie per december 2025. De kostprijs voor 2027 kan pas worden berekend zodra de begroting 2027 en de meerjarenraming zijn vastgesteld. De daadwerkelijke opbrengst kan zowel hoger als lager uitvallen dan geraamd. Realisatiecijfers worden verwerkt in de jaarrekening.

Bijdrage Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB): Er is sprake van een voordeel ten opzichte van de meerjarenraming 2026-2030 vanwege een lager aandeel in de gemeenschappelijke kosten voor het waterschap.

Verder zijn er nog kleinere bijstellingen in de *vervolgingskosten* ten behoeve van het invorderen van de belastingaanslagen, de jaarlijkse *dividenduitkering* van de Nederlandse Waterschapsbank en is in 2030 de verhoging van de *bijdrage landelijke voorziening WOZ* verwerkt, die in de eerdere jaren al wel was verwerkt.

- Specifieke ontwikkelingen

Elektriciteit: De netbeheerkosten zijn als gevolg van netcongestie in 2024 en 2025 met respectievelijk 41% en 24% gestegen. Vorig jaar was voor 2026 een stijging van 25% verwerkt. Deze is veel lager uitgevallen. Daarnaast is de benodigde energie voor 2027 al voor het overgrote deel ingekocht vóór de recente prijsstijgingen. Voor 2027 is daarom een eenmalig voordeel van € 500.000 opgenomen. Voor de periode daarna worden wel prijsstijgingen verwacht, maar gaan we er vooralsnog vanuit dat we die kunnen opvangen door de lagere netbeheerkosten, verdergaande energiebesparende maatregelen en het zelf opwekken van energie.

Laboratoriumonderzoek: Door schaalvoordelen en organisatorische wijzigingen is het tarief (de puntprijs) van AQUON voor het jaar 2027 lager dan vorig jaar. In de jaren daarna neemt de puntprijs toe door investeringen in de 'Toekomstvisie' (modernisering en nieuwe analysetechnieken), het einde van de reserve-inzet en hogere kapitaallasten als gevolg van de centrale huisvesting. Daarnaast is vanaf 2028 de extra wettelijk verplichte meetverplichting vanuit de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA) opgenomen. Deze was eerder nog niet bekend.

3.4 Keuzes

In hoofdstuk 2 is toegelicht dat er keuzes zijn gemaakt die raken aan de huidige doelen en ambities van het waterschap. Deze keuzes, inclusief financiële gevolgen, worden hieronder gepresenteerd.

	2027	2028	2029	2030
Digitale transformatie & Innovatie	650	650	500	500
Waterketen	700	700	550	350
Watersystemen	450	450	450	450
Waterveiligheid	100	200	200	200
Bedrijfsvoering	200	300	-200	-200
Totaal keuzes	**2.200**	**2.300**	**1.500**	**1.300**

Tabel 2: Keuzes met financiële gevolgen, bedragen x € 1.000,-

- Digitale transformatie & Innovatie

Om digitalisering en innovatie duurzaam te borgen in de organisatie, is het noodzakelijk om werkzaamheden structureel te verankeren in de reguliere processen. Dit vraagt om voldoende inzet op deze thema's, zodat samenhang en continuïteit gewaarborgd blijven.

Daarnaast is verdere ontwikkeling van AI nodig. De eerste ervaringen zijn positief, maar laten ook zien dat verschillen in toegang en kennis bestaan. Om het innovatief vermogen te vergroten en medewerkers beter te ondersteunen, is een gefaseerde en zorgvuldige verdere uitrol van toepassingen nodig, met aandacht voor kosten, veiligheid, training en begeleiding.

- Waterketen

Voor de waterketen zijn vakmanschap, continuïteit en betrouwbare systemen cruciaal. Door uitstroom door pensionering en toenemende complexiteit is het noodzakelijk om te investeren in instroom en opleiding via de Beroepsbegeleidende Leerweg (BBL), zodat vakmanschap behouden blijft en nieuwe medewerkers kunnen doorgroeien naar vrijkomende functies.

Daarnaast is versterking nodig op procesautomatisering en -informatisering (PA/PI). Betrouwbare en actuele systemen zijn essentieel voor het op afstand bedienen van installaties. Analyse laat zien dat een extra impuls nodig is om de beschikbaarheid en storingsvrije werking te borgen.

Tot slot vraagt de vervangings- en vernieuwingsopgave om extra inzet binnen het proces Bouwen, zodat geplande projecten tijdig gerealiseerd kunnen worden.

- Watersystemen

Voor het behalen van doelen op het gebied van gezond water (KRW) en water en ruimte is de grondpositie van het waterschap van groot belang, evenals het aan de voorkant meesturen bij ruimtelijke ontwikkelingsprocessen. Onder meer door toenemende ruimtedruk, stijgende grondprijzen, de Omgevingswet en een krappe arbeidsmarkt, is het speelveld in toenemende mate complex en is er meer nodig om doelen te bereiken.

Voor het behalen van KRW- en ruimtelijke doelen is een sterke positie en vroege betrokkenheid in ruimtelijke processen noodzakelijk. Door toenemende ruimtedruk en complexiteit is meer nodig om doelen te bereiken, bijvoorbeeld op het gebied van grondverwerving en omgevingsrecht. Ook willen we inzetten op versterking van modellering. Een samenhangend systeembeeld is onmisbaar om keuzes goed te onderbouwen en datagedreven te kunnen werken.

Tot slot zetten we in op een uitvoerbaar maaibeleid dat voldoet aan wettelijke eisen, in lijn met de aangenomen motie over bestendig beheer en onderhoud.

- Waterveiligheid

Voor waterveiligheid voert het waterschap een verplichte derde inspectieronde uit van regionale keringen. Hiervoor willen we extra middelen inzetten voor innovatieve technieken zoals drones en AI, inclusief software voor dataverwerking. Zo wordt voldaan aan wettelijke eisen en wordt tegelijk een stap gezet naar meer datagedreven en innovatief werken.

- Bedrijfsvoering

Het beheersbaar houden van de financiën blijft een grote opgave. Daarom is in deze Kadernota opnieuw gezocht naar een balans tussen middelen voor doelen en wettelijke verplichtingen, en het vinden van verantwoorde besparingen om de lastendruk beheersbaar en uitlegbaar te houden.

Binnen de bedrijfsvoering zijn extra middelen en besparingen vrijwel in evenwicht. We willen onder meer ruimte maken voor weerbaarheid, strategische juridische advisering en een kleinere span of control. Tegelijk zijn besparingen gevonden door kritisch te kijken naar de uitputting van begrotingsposten.

3.5 Investeringen en ontwikkeling kapitaallasten

Om de programmadoelen te realiseren worden investeringen geprogrammeerd. De investeringen worden gelijkmatig geprogrammeerd op basis van afgesproken netto investeringsvolumes per programma. De investeringsvolumes worden jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de verwachte prijs- en loonkostenontwikkeling. Daarnaast zijn de maatregelen vanwege de nieuwe verslaggevingsregels verwerkt zoals beschreven in paragraaf 3.6 (duurzaam financieel beleid). In onderstaande tabel zijn de netto investeringsvolumes voor de periode 2027-2031 opgenomen.

Programma	2027	2028	2029	2030	2031
Watersystemen	11.300	11.700	11.300	11.600	11.800
Waterveiligheid	4.400	4.500	4.700	4.800	4.900
Vaarwegen	2.400	1.000	1.000	1.000	1.000
Waterketen	44.600	46.000	46.900	48.000	49.000
Bedrijfsvoering	3.400	3.500	3.600	3.700	3.700
Totaal vaste netto investeringsvolumes	**66.100**	**66.700**	**67.500**	**69.100**	**70.400**

Tabel 4: vaste netto investeringsvolumes per programma, bedragen x € 1.000,-

De gepresenteerde investeringsvolumes zijn netto uitgaven, na aftrek van subsidies en bijdragen van derden. Met name bij investeringen in watersystemen en waterveiligheid is sprake van substantiële externe financiering (bijvoorbeeld via het HWBP), waardoor de bruto investeringsomvang voor deze programma's aanzienlijk hoger ligt dan uit deze tabel blijkt.

Boven op de bedragen van de vaste investeringsvolumes komt nog de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In december 2024 hebben de waterschappen, onder voorwaarden, ingestemd met het in totaal € 1,25 miljard extra inleggen in het Deltafonds voor de

jaren 2030 t/m 2036. Onze bijdrage neemt hierdoor met ingang van 2030 fors toe (zie tabel hieronder).

Omdat de doelen en opgaven leidend zijn, kunnen er aanvullende investeringsbedragen nodig zijn. In deze Kadernota wordt het algemeen bestuur gevraagd extra middelen beschikbaar te stellen voor een startinvestering gericht op weerbaarheid. In deze Kadernota is een eerste fase project fysieke weerbaarheid en stroomuitval voor 2027 en 2028 opgenomen. Hiermee kunnen de eerste maatregelen worden gefinancierd, met een focus op fysieke weerbaarheid en het kunnen blijven functioneren bij langdurige stroomuitval. In de komende periode wordt onderzocht welke vervolgprojecten noodzakelijk en wenselijk zijn om de weerbaarheid verder te versterken. Hiertoe zal een voorstel worden gedaan aan het algemeen bestuur.

Overige investeringen	2027	2028	2029	2030	2031
Bijdrage HWBP	7.100	9.000	10.000	18.000	19.800
Fase 1 Weerbaarheid	800	1.500			

Tabel 5: overige investeringen, bedragen x € 1.000,-

- Verevenen van investeringsvolumes

Op 14 juli 2021 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de nota ‘Afronding motie extra ambities’ en daarmee met de mogelijkheid om substantiële projectuitgaven die over de jaargrens heen schuiven, via de jaarrekening te verantwoorden en bij de begroting aan het algemeen bestuur voor te leggen door deze toe te voegen aan het begrotingsvolume. De hierboven opgenomen investeringsvolumes zijn exclusief middelen die nog beschikbaar zijn uit het verleden. Bij de begroting 2027 wordt op basis van de programmadoelen en de realistische uitvoerbaarheid opnieuw beoordeeld op welke wijze deze bedragen worden verevend.

- Ontwikkeling kapitaallasten

In onderstaande tabel staat de mutatie op de meerjarige ontwikkeling van de kapitaallasten opgenomen, ten opzichte van de meerjarenraming 2026-2030.

Ontwikkeling kapitaallasten	2027	2028	2029	2030
Ontwikkeling kapitaallasten	-2.000	-2.000	-1.500	-1.400

Tabel 6: ontwikkeling kapitaallasten, bedragen x € 1.000,-

Het voordeel op de kapitaallasten, zoals gemeld in paragraaf 3.2, ontstaat doordat voor deze Kadernota alle investeringsprojecten systematisch zijn herijkt op actuele uitgaven, verwachte ingebruiknamedata en de renteverwachting. De rentekosten vallen in eerste instantie lager uit doordat langlopende geldleningen later en in geringere omvang zijn afgesloten dan in de vorige meerjarenraming was verondersteld. De belangrijkste oorzaak is dat de projectuitgaven doorschuiven in de tijd. Later nemen de rentekosten juist toe, vanwege de hogere verwachte rentetarieven. Projecten binnen het programma Watersystemen kunnen vertragen vanwege de complexiteit en gebiedsafhankelijkheid, met tijdrovende processen zoals grondverwerving, vergunningen, inspraak- en bezwaarprocedures en afstemming met andere overheden. Bij het programma Waterketen worden vertragingen momenteel vooral veroorzaakt door krapte op de aannemersmarkt, beperkte uitvoeringscapaciteit en het eerder gemelde urgente en bedrijfskritische knelpunt op het gebied van procesautomatisering en procesinformatisering (PA/PI).

3.6 Duurzaam financieel beleid

Zoals in de Kadernota 2026-2030 is toegelicht gelden er vanaf 2025 nieuwe verslaggevingsregels voor waterschappen en mogen een aantal investeringen niet meer geactiveerd en afgeschreven worden.

Dit geldt voor baggerwerkzaamheden en de kosten van algemeen onderzoek en overige immateriële activa. Om de waterschappen voldoende tijd te geven om de financiële impact van de regels te verwerken is een overgangstermijn van vijf jaar afgesproken voor invoering. Hiervan wordt als volgt gebruik gemaakt:

- 2027: baggerwerkzaamheden Watersystemen en herziening legger en monitoring Waterveiligheid naar exploitatie: € 2,7 miljoen per jaar.
- 2028: baggerwerkzaamheden Vaarwegen naar exploitatie: € 1,4 miljoen per jaar.
- 2029: kosten van algemeen onderzoek en overige immateriële activa naar exploitatie: € 0,95 miljoen per jaar.

In onderstaande tabel wordt weergegeven wat de bedragen zijn die worden overgeheveld van de investeringsvolumes naar de exploitatie, deze bedragen zijn al verwerkt in de onder 3.5 getoonde investeringsvolumes:

Programma	**2027**	**2028**	**2029**
Watersystemen	2.500		650
Waterveiligheid	200		
Vaarwegen		1.400	50
Waterketen			250
Bedrijfsvoering			
Totaal	**2.700**	**1.400**	**950**

Tabel 5: overheveling bedragen van investeringsvolumes naar exploitatie, bedragen x € 1.000,-.

De maatregelen leiden in de eerste jaren tot hogere netto lasten voor het waterschap. Deze worden tijdelijk opgevangen door inzet van de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid. Daartegenover staat dat de overheveling van investeringen naar exploitatie bijdraagt aan een lagere schuldpositie en -quote, een wendbare begroting en lagere rentelasten.

4 Risicoparagraaf

4.1 Inleiding

Het waterschap rapporteert in de periodieke bestuursrapportages over de toprisico's met gevolgen voor de bedrijfswaarden en in het jaarverslag over risico's met financiële gevolgen. Bij de totstandkoming van de Kadernota is (deels aanvullend op de risico's in het jaarverslag en de bestuursrapportages) een aantal risico's naar voren gekomen die hieronder worden toegelicht.

Voor onderstaande onderwerpen geldt dat zij op het moment van vaststellen van deze Kadernota nog niet (financieel) konden worden gemaakt, of wel financieel zijn gemaakt maar met onzekerheid zijn omgeven. Hieraan liggen verschillende oorzaken ten grondslag. Zo was het op punten bijvoorbeeld nog niet goed mogelijk de volledige impact van nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving in te schatten, of moesten koers- en strategie bepalende gesprekken met het (dagelijks en algemeen) bestuur nog worden gevoerd en/of staat besluitvorming pas later dit jaar gepland.

4.2 Geopolitieke situatie en financiële onzekerheid

De internationale geopolitieke situatie is momenteel uiterst onzeker. Escalerende spanningen en aanhoudende conflicten werken door in mondiale energie- en grondstoffenmarkten en hebben daarmee directe en indirecte effecten op economische ontwikkelingen zoals inflatie en rente. Deze omstandigheden maken het moeilijk om financiële uitgangspunten met voldoende mate van zekerheid voor een langere periode vast te stellen. Met deze Kadernota stellen wij de inflatie- en renteparameters vast op basis van de meest actuele inzichten. Tegelijkertijd volgen wij de geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen nauwgezet. Bij het opstellen van de begroting houden wij de mogelijkheid open om de financiële uitgangspunten opnieuw te wegen en, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven, bijstellingen door te voeren. Op die manier blijft de begroting zo realistisch, robuust en wendbaar mogelijk onder veranderende externe omstandigheden.

4.3 Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS)

Met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) zet het Rijk in op een samenhangende aanpak van digitalisering binnen de publieke sector. De NDS richt zich onder meer op een veilige en betrouwbare digitale overheid, het verantwoord gebruik van data en algoritmen (waaronder kunstmatige intelligentie), versterking van digitale weerbaarheid en cybersecurity, en het verbeteren van digitale samenwerking en vaardigheden.

Aanvullend onderstreept de strategie het belang van digitale autonomie en soevereiniteit. Dit betekent dat overheden voldoende zeggenschap en controle behouden over hun data, digitale processen en technologische keuzes. Hiermee wordt beoogd ongewenste afhankelijkheden te beperken en publieke waarden, continuïteit en veiligheid beter te borgen.

In deze Kadernota is een eerste stap gezet om invulling te geven aan de verwachte impact van de NDS. Tegelijkertijd is de reikwijdte en de doorwerking van de strategie op dit moment nog lastig volledig te overzien en financieel te concretiseren. De NDS wordt de komende periode verder uitgewerkt en de consequenties voor waterschappen zullen zich gefaseerd aandienen, onder meer via landelijke kaders, wet- en regelgeving en gezamenlijke uitvoeringsafspraken. Dit maakt het onzeker om de financiële effecten nu al volledig en meerjarig vast te stellen. De in deze Kadernota opgenomen middelen moeten daarom worden beschouwd als een eerste inschatting en een eerste stap. Zodra de impact voor het waterschap duidelijker wordt, zullen de financiële gevolgen worden verwerkt in de P&C-producten en wordt het algemeen bestuur daarover geïnformeerd.

4.4 Weerbaarheid

De maatschappelijke en fysieke omgeving waarin Waterschap Brabantse Delta opereert wordt steeds complexer en kwetsbaarder, onder meer door klimaatverandering, toenemende afhankelijkheid van vitale infrastructuur en een veranderende dreiging van verstoringen. Weerbaarheid vraagt daarom om meer dan het zoveel mogelijk voorkomen van incidenten; het gaat nadrukkelijk ook om het vermogen om met verstoringen om te gaan, ervan te herstellen en lessen te trekken voor de toekomst. Dit sluit aan bij de visie Samen Breed Voorbereid, waarin het versterken van de gezamenlijke veerkracht centraal staat.

In deze Kadernota zijn voor de ontwikkelopgave Weerbaarheid middelen opgenomen voor een eerste fase, gericht op fysieke weerbaarheid en de gevolgen van stroomuitval. Daarmee wordt een begin gemaakt met het vergroten van de robuustheid van onze kerntaken en voorzieningen. Tegelijkertijd is duidelijk dat weerbaarheid een breder en omvattender onderwerp is, dat zich in de komende jaren verder zal ontwikkelen en verdiepen, bijvoorbeeld op het gebied van organisatie, samenwerking, crisisbeheersing en maatschappelijke weerbaarheid.

Daarbij geldt dat de maakbaarheid van weerbaarheid begrensd is. Niet alle risico's zijn volledig te voorkomen en het streven naar maximale weerbaarheid kent zowel inhoudelijke als financiële grenzen. Keuzes over investeringen vergen een zorgvuldige afweging tussen risico's, effectiviteit en betaalbaarheid. De in deze Kadernota opgenomen middelen moeten daarom worden gezien als een realistische eerste stap. Afhankelijk van de verdere ontwikkelingen en de koers en ambitie die het waterschap in de volgende bestuursperiode kiest, zal worden bezien of en in welke mate een verbreding of bijstelling van het budget noodzakelijk en verantwoord is.

4.5 Langdurige lastenstijging voor waterschappen

Op 21 mei jl. is een rapport van Andersson Elffers Felix (AEF) openbaar gemaakt over de te verwachten ontwikkeling van de financiële positie van de waterschappen in 2025-2050. Daaruit blijkt dat de waterschappen de komende decennia voor structureel hoge uitgaven staan. Door de combinatie van vervanging en instandhouding van bestaande assets, klimaatadaptatie, de groei van het HWBP, strengere eisen aan waterkwaliteit en zuivering, en overige maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen nemen investeringen en ook exploitatiekosten blijvend toe.

Het indicatieve financieel beeld dat landelijk wordt geschetst is als volgt:

- De exploitatiekosten stijgen richting 2050 met circa 82% ten opzichte van 2029 (prijspeil 2025). Dit is bovenop de (reguliere) inflatie.
- Het investeringsniveau ligt in 2030–2050 gemiddeld 69% hoger dan in 2024;
- Het aandeel kapitaallasten groeit gemiddeld van ca. 20%[6] (2025) naar gemiddeld 53% (2050), waardoor de bestuurlijke bewegingsruimte sterk afneemt.
- De schuldquote stijgt tot rond 2040 (historisch hoog), en daalt daarna licht door hogere belastinginkomsten en afnemende investeringen.
- De waterschapsbelasting stijgt langdurig boven inflatie; in 2050 betalen huishoudens reëel circa 111% meer dan in 2024. De belastingdruk stabiliseert op een nieuw, hoger niveau, met toenemende verschillen tussen waterschappen.

Het rapport laat zien dat de financiële positie van de sector minder robuust wordt, niet door incidentele pieken maar door een blijvende opgave die moet worden bekostigd met publieke middelen. Een belangrijke kanttekening is dat het rapport een beeld geeft voor de sector als geheel.

[6] Bij waterschap Brabantse Delta is het aandeel momenteel ca. 30%.

Elk waterschap heeft te maken met eigen gebiedskenmerken en opgaven kunnen in omvang en fasering in de tijd verschillen. Hoe dan ook zal ieder waterschap, en zo ook Brabantse Delta, met kostenstijging te maken krijgen. De bestuurlijke implicaties van een dergelijk financieel toekomstbeeld zullen in ieder geval zijn dat gesprekken en besluiten over strategische keuzes noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld over de fasering van investeringen. Het rapport benadrukt de noodzaak voor een nieuw en consistent verhaal, niet over een incidentele maar structurele en langdurige stijging van de waterschapslasten en wat dat vraagt van bestuurders in de communicatie met stakeholders. Welke keuzes zijn uitlegbaar, wat is acceptabel als het gaat om het tempo en niveau van belastingstijging en hoe verdelen we de lasten in tijd en generaties. Waterschap Brabantse Delta gaat hard aan het werk om deze trend steeds beter inzichtelijk te maken in cijfers. Op basis daarvan zullen keuzes en noodzakelijke kostenstijgingen gerechtvaardigd en uitgelegd moeten worden om te zorgen voor maatschappelijk en politiek draagvlak voor de bekostiging van onze maatschappelijke opgaven.

Bijlage I – Opbrengst beeldvorming

Waterketen

De Waterketen staat de komende jaren voor een grote en onontkoombare opgave. Renovatie en vernieuwing van onze RWZI's zijn noodzakelijk om te kunnen blijven voldoen aan huidige, nieuwe en aangescherpte wet- en regelgeving. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat compliant blijven – dus het voldoen aan steeds strengere eisen – op zichzelf al steeds duurder wordt, terwijl aanvullende maatschappelijke ambities de investeringsvraag nog verder vergroten. Verbetering van de waterkwaliteit, aanpak van probleemstoffen (waaronder medicijnresten en PFAS), grondstoffenterugwinning en hergebruik van effluent vragen om extra inspanningen, en dus om nog grotere investeringen.

Daarbij geldt dat de winkel open moet blijven én onderhouden moet worden: de dagelijkse zuiveringstaak gaat onverminderd door, terwijl gelijktijdig wordt gewerkt aan de vernieuwing en toekomstbestendige aanpassingen.

Het bestuur onderschrijft een integrale "en-en" aanpak: zowel inzet op technologische verbeteringen in de zuivering als op bronaanpak, bewustwording en samenwerking met gemeenten, bedrijven en inwoners. Deze ambitie, zoals ook gedragen vanuit de commissie Waterketen, biedt ruimte voor voortschrijdend inzicht, nieuwe technieken en veranderende maatschappelijke verwachtingen.

Wendbaarheid is daarbij cruciaal; er wordt stapsgewijs toegewerkt naar toekomstbestendige keuzes zonder vast te pinnen op één eindbeeld. Slim samenwerken, innoveren en landelijke kennisdeling helpen om kosten te beperken en uitvoering haalbaar te houden. Arbeidsmarktkrapte maakt de opgave extra uitdagend. De financiële impact en mogelijke lastenontwikkeling vragen om tijdige bestuurlijke afwegingen en betrokkenheid.

Waterveiligheid en Vaarwegen

In de commissie Waterveiligheid en Vaarwegen is brede steun uitgesproken voor de huidige koers. Bestuurders onderstrepen het belang van een toekomstgerichte benadering van waterveiligheid, met expliciete aandacht voor crisisbeheersing en weerbaarheid via Samen Breed Voorbereid, in nauwe samenwerking met gemeenten, veiligheidsregio's, bedrijven en inwoners. Daarbij wordt positief aangekeken tegen het benutten van nature-based solutions voor waterveiligheid, als aanvulling op bestaande technieken, evenals het toepassen van aanwezige kennis en ervaring. Voor vaarwegen is voortgang geboekt in de routekaart in samenwerking met de provincie, waarbij duidelijkheid over rollen, verantwoordelijkheden en financiële kaders van belang is. Het bestuur hecht aan transparantie over de financiële impact, onder meer van de HWBP-bijdrage en externe prijsontwikkelingen, en aan een zorgvuldige inpassing hiervan in de meerjarenraming en tarieven.

Water en Ruimte & Gezond Water

In de commissie is brede steun uitgesproken voor het voortzetten van de ingezette koers, met nadruk op regie aan de voorkant van ruimtelijke ontwikkelingen. Bestuurders benadrukken het belang van een stevige positionering van het waterschap in de ruimtelijke ordening, waarbij Water en Bodem Sturend leidend is en vroegtijdig wordt meegedacht over inrichting, waterberging en bodemgebruik. Voor deze Kadernota wordt ingezet op voortgang binnen de KRW, met specifieke aandacht voor de grondpositie, systeemherstel en een gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast is aandacht gevraagd voor biodiversiteitsherstel, circulair werken en het betrekken van agrariërs, andere gebiedspartners en inwoners. De Kadernota bouwt hiermee voort op de bestaande programmering en markeert de stap van visie naar uitvoering, met behoud van focus en uitvoeringskracht in aanloop naar het verkiezingsjaar.

Bestuur, Strategie en Internationaal

In de commissie BSI is nadrukkelijk aandacht gevraagd voor weerbaarheid, strategische positionering en internationale samenwerking. Weerbaarheid gaat daarbij verder dan crisisbeheersing alleen en omvat ook bestuurlijke veerkracht, communicatie en het betrekken van inwoners bij uitzonderlijke situaties zoals langdurige stroomuitval en geopolitieke spanningen. Bestuurders benadrukken het belang van Water en Bodem Sturend (met nadruk op het vasthouden van water) als leidend principe, passend bij onze rol als deskundige en samenwerkingspartner met gemeenten, provincie en andere overheden. Scherpe keuzes zullen nodig zijn waarbij het waterschap een stevig positie inneemt als het gaat om ruimtelijke vraagstukken. Daarnaast wordt voortgezet op grensoverschrijdende samenwerking met Vlaanderen en op het actief agenderen van Brabantse belangen in Europa, onder meer rond waterkwaliteit en de KRW.

Financiën, Bedrijfsvoering en Digitalisering

In de commissie Financiën, Bedrijfsvoering en Digitalisering is het belang benadrukt van verstandig omgaan met publieke middelen, weerbare bedrijfsvoering en een versnelde digitale transformatie. Gezien internationale onzekerheden worden financiële uitgangspunten (rente, inflatie) zo laat mogelijk vastgeklikt, met ruimte om bij de begroting nog een bijstelling te doen. Weerbaarheid speelt een centrale rol, mede door nieuwe wetgeving rond kritieke infrastructuur, en raakt assets, huisvesting, bedrijfscontinuïteit en organisatie. Bestuurders vragen daarbij om helderheid over de opdracht en/of regelgeving, bijvoorbeeld als het gaat om onze kritieke entiteiten. Ook wordt aandacht gevraagd voor de personele groei, met elke keer een zorgvuldige afweging tussen zelf doen, inhuren en samenwerken. Digitalisering, waaronder de implementatie van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, wordt gezien als randvoorwaardelijk voor een toekomstbestendig waterschap en vraagt om verdere uitwerking, met aandacht voor impact op organisatie en medewerkers.

Bijlage II – Update DESTEP

Waterschap Brabantse Delta voert periodiek een DESTEP-analyse uit om inzicht te houden in externe factoren die van invloed zijn op de organisatie en strategische keuzes. Onderstaand is een geactualiseerde samenvatting voor de Kadernota 2027.

Demografische ontwikkelingen

CBS laat zien dat de arbeidsmarkt structureel krap blijft en dat de vraag naar arbeid het aanbod overstijgt, met name in technische sectoren.

UWV geeft aan dat vergrijzing leidt tot een afnemend arbeidsaanbod en dat organisaties zich moeten voorbereiden op werken met minder mensen. Vergrijzing zorgt daarnaast voor een toenemende uitstroom van kennis en ervaring uit organisaties en vraagt om inzet op kennisborging en doorontwikkeling van personeel.

Economische ontwikkelingen

DNB laat zien dat structurele arbeidsmarktkrapte leidt tot hogere kosten en een rem kan zetten op economische groei en uitvoering van werkzaamheden.

Het Financieel Jaarverslag van het Rijk laat zien dat geopolitieke ontwikkelingen en energieprijzen zorgen voor aanhoudende economische onzekerheden en prijsstijgingen. Economische onzekerheden werken door in investeringen, beschikbaarheid van middelen en financiële ruimte bij overheden en uitvoeringsorganisaties.

Sociaal-culturele ontwikkelingen

CBS laat zien dat een substantieel deel van de bevolking in armoede leeft of daar net boven zit, mede door stijgende vaste lasten en beperkte financiële buffers. Armoede en schulden vormen daarmee een structureel maatschappelijk vraagstuk met directe impact op betaalbaarheid en draagkracht van huishoudens.

Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau laat zien dat het vertrouwen in de politiek onder druk staat en dat slechts een deel van de bevolking dit nog als voldoende beoordeelt. Verschillen in vertrouwen tussen groepen in de samenleving vormen een risico voor maatschappelijke samenhang en legitimiteit van overheidsbeleid.

Rijksoverheid en beleidsanalyses rond het belastingstelsel benadrukken het belang van het draagkrachtbeginsel en een evenwichtige verdeling van lasten als basis voor solidariteit. Betaalbaarheid en verdeling van lasten staan daarmee centraal in de ontwikkeling van het belastingstelsel.

SCP laat zien dat klimaat en duurzaamheid belangrijke maatschappelijke thema’s zijn en dat burgers verwachtingen hebben van de overheid om hierin richting te geven. Tegelijk bestaat er een verschil tussen bereidheid en daadwerkelijk gedrag, wat vraagt om beleid dat aansluit bij maatschappelijke haalbaarheid.

Technologische ontwikkelingen

Het Cybersecuritybeeld Nederland laat zien dat digitale dreigingen complexer en onvoorspelbaarder worden en dat cyberaanvallen alle sectoren raken, inclusief vitale infrastructuur.

Digitale afhankelijkheden en de inzet van AI vergroten zowel kansen als risico's voor organisaties en overheden.
De Autoriteit Persoonsgegevens geeft aan dat de toepassing van AI snel groeit en dat dit gepaard gaat met toenemende risico's en onzekerheden rondom controle, veiligheid en betrouwbaarheid.

De verdere digitalisering vraagt daarmee om blijvende aandacht voor datagebruik, ethiek en digitale weerbaarheid.

Ecologische ontwikkelingen

PBL laat zien dat Nederland onvoldoende is voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering en dat risico's zoals droogte, hitte en wateroverlast toenemen. Klimaatverandering heeft brede impact op leefomgeving, economie en openbare voorzieningen.

Deltares laat zien dat klimaatverandering direct effect heeft op waterveiligheid, waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit en daarmee op de opgaven van waterbeheerders. De druk op watersystemen en natuurlijke systemen neemt toe, wat vraagt om structurele aanpassingen.

Politieke en juridische ontwikkelingen

PBL laat zien dat klimaat- en wateropgaven leiden tot fundamentele beleidskeuzes over beschermingsniveaus, kostenverdeling en ruimtelijke inrichting. Deze opgaven vragen om politieke afwegingen en prioritering op nationaal en regionaal niveau. Het Cybersecuritybeeld Nederland laat zien dat geopolitieke ontwikkelingen en digitale dreigingen toenemen en directe impact hebben op nationale veiligheid en vitale infrastructuur.
Geopolitieke spanningen kunnen daarnaast leiden tot verschuivingen in overheidsprioriteiten en financiële middelen.

Waterschap Brabantse Delta
Postbus 5520, 4801 DZ Breda
Bouvignelaan 5, 4836 AA Breda
T 076 564 10 00
E info@brabantsedelta.nl
I www.brabantsedelta.nl

Waterschap Brabantse Delta